

De nieuwkomers storten zich op een bordje wormen. FOTO VARJA DIJKSTERHUIS

Natuurdagboek
9 januari 2025

Van vier naar zeven kippen

Elke ochtend voeren we de kippen, en elke avond sluiten we hun hok, als de kippen op stok gaan. Overdag scharrelen ze buiten rond.

Ach, die kippen... We hadden er vier: twee wit met grijs gemarmerde en twee roodbruine. Er kwamen drie kippen bij, op oudejaarsochtend, even na de egel zich meldde.

Terwijl ik me over die stekelige logé ontfermde, wandelde geliefde met de hond. Ik wilde net koffie inschenken toen de telefoon ging: geliefde. Of ik met een grote doos die dicht kon naar haar wilde fietsen. Ze had twee kippen gevonden, ver buiten de bebouwde kom, en van de dichtstbijzijnde boerderij. Ze waren vrij tam. Ze zaten in een braamstruik onder een elzensingel, maar we wisten ze in de doos te krijgen.

In de buurt lag ook een kartonnen doos: verregend en in stukken gescheurd. Kippen dumpen, wie doet zoiets? Op oudejaarsdag, of misschien eerder. In de elzen zat een buizerd. Er komen daar ook vossen en marters voor. Ik zat al met de nieuwe kippen op de fiets en wou net terugfietsen, toen geliefde een derde kip ontdekte. Bijna was die alleen achtergebleven.

Drie kippen erbij, alle drie roodbruin; iets lichter dan de onze. Ze zijn ook wat kleiner, magerder en verfomfaaider. Thuis liet ik ze in het oude kippenhok, waar ze op de geserveerde meelwormen aanvielen. De hond keek er verwonderd naar: nog meer van die beesten?

De vier kippen die we al hadden negeerden de nieuwkomers, op één na, die door het gaas een krachtmeting aanging met de alfa uit het nieuwe trio. Met gestrekte halzen sprongen ze tegen elkaar op. Nog maar even gescheiden houden dus.

Op 3 januari hadden de nieuwe één ei gelegd. Ik liet ze loslopen en ze marcheerden zacht kakelend met me mee. Ik hield de oude vier in het grote hok, zodat de drie nieuwelingen het buitengebied van honderd vierkante meter voor zichzelf hadden.

Ze hebben urenlang rondgescharreld. 's Avonds zetten we ze bij de andere kippen en ze kwamen zonder veerscheuren de nacht door. Het was rond het vriespunt en er lag wat sneeuw, maar ze hipten alle zeven naar buiten. Ze blijven uit elkaars buurt, maar 's avonds zitten ze bij elkaar op stok. Hopelijk sluiten ze vriendschap.

Vier keer per week schrijft bioloog **Koos Dijksterhuis** over iets wat groeit of bloeit

Hergebruik | Fuse Caribbean is nu een jaar actief op Curaçao. Het recyclingbedrijf verwerkt plastic tot planken, die in de lokale bouwmarkt worden verkocht. Alles blijft op het eiland.

Op Curaçao krijgt het **afval** waarde

tekst en foto's
Jeannette van Ditzhuijzen

Het is een hels kabal in de grote loods. Twee mannen met gehoorbeschermers, stofbril en doeken om het hoofd tegen het stof bedienen de plasticversnipperaars. De een gooit kapotte kratten van Coca Cola in een grove versnipperaar. De plastic snippers gaan vervolgens in een grote zak, waaruit de ander emmers vol schept om die nog fijner te versnipperen totdat een soort gekleurd zand overblijft.

“Zeventig procent van de magic gebeurt hier”, zegt Clarissa Alberg. Zij is verantwoordelijk voor de communicatie bij de recyclingketen Fuse Caribbean op Curaçao. “Dit is het meest lastige, vieze en lawaaiige deel van het proces.”

In de loods staan tientallen grote witte zakken gevuld met plastic snippers in alle kleuren van de regenboog. Buiten liggen evenzovele zakken met afval, gesorteerd naar type, want Fuse gebruikt drie types plastic en die moeten in eerste instantie gescheiden blijven.

Pet-flessen zul je hier niet vinden, die hebben een andere smeltemperatuur dan bijvoorbeeld plastic tasjes, flessen (af)wasmiddel of shampoo, het hardere plastic dus dat wel de versnipperaar in gaat. Net als plastic speelgoed, tuinstoelen en plastic kratten.

Het versnipperde plastic gaat naar de Fuse Kitchen, elders op het eiland. Die naam is niet voor niets zo gekozen: het proces lijkt erg op het bakken van koek of taart. Eerst worden de snippers gemengd met zand en korreltjes kleurstof en van deze ingrediënten wordt, net als in een keuken, een soort beslagrol gemaakt. Uiteindelijk wordt die rol in een pers onder druk gevormd tot planken.

Bijtende zonnestrallen
“Maar andere ‘bakkvormen’ zijn ook mogelijk”, vertelt Wouter Nooij, business developer bij Fuse Caribbean. “Denk aan stapstenen voor in de tuin of bloembakken. En als je bijvoorbeeld alleen rood plastic gebruikt en geen kleurstof toevoegt, krijg je rode planken.”

Zeker voor het Caribisch gebied met zijn bijtende zonnestrallen en tropische regenbuien hebben deze bouwmaterialen grote voordelen boven echt hout. Nooij: “Je hoeft het niet te schuren, te schilderen of te beitsen, want zon, regen en termie-

ten hebben er geen vat op. Doordat het uv-resistent is, gaat het hier in de tropen veel langer mee dan hout.”

Het belangrijkste is volgens Nooij, dat Fuse meer doet dan plastic afval inzamelen. “We verwerken het tot een eindproduct en de opbrengsten daarvan dekken weer de kosten van het proces. Voorheen had plastic afval geen waarde. Je kon het wel verzamelen en exporteren, maar de containerprijzen zijn vergeleken met een jaar of tien geleden tien keer zo hoog. Daarmee wordt het transport te duur en loont het nauwelijks om bijvoorbeeld Pet-flessen te exporteren.”

De verwerking in de Fuse Kitchen is de verantwoordelijkheid van The Upcycling Fabric, een lokale partner van Fuse. Onder de naam EkoDuro zijn de planken en andere producten daarna te koop bij Kooyman, een grote lokale handel in bouwmaterialen die op vijf Caribische eilanden bouwmarkten heeft en medeoprichter is van Fuse. Nooij: “De cirkel is dus rond: je zamelt plastic in op het eiland, maakt er een nieuw product van en dat blijft hier. Je bent niet afhankelijk van de buitenwereld. Alles gebeurt op Curaçao.”

Vuilnisbakken
Alberg vertelt dat het ingezamelde plastic niet gewassen hoeft te worden. “Dus we gebruiken geen water in ons proces. Heel belangrijk op het droge Curaçao.” Ze laat een voorbeeld zien van een ombouw voor drie vuilnisbakken gemaakt met EkoDuro planken. “Die is bestemd voor het Christoffel Nationaal Park. Je kunt zo’n ombouw ook combineren met een plantenbak.”

Coca Cola is met kapotte kratten en dun, doorschijnend verpakkingsplastic een van de grootste leveranciers voor Fuse. Curaçao importeert

‘Je zamelt plastic in op het eiland en maakt er een nieuw product van’

‘Misschien moet fabrikant Heineken ons een handje helpen bij de inzameling’

namelijk het grootste deel van zijn producten en die zijn vaak omwikkeld met lagen dun plasticfolie. Daarom zijn ook supermarkten goede leveranciers van plastic, terwijl de hotels eveneens graag meewerken. Zij scheiden bijvoorbeeld de doppen van de drankflesjes. Er staan ook recyclingbakken bij de supermarkten.

Afgelopen jaar konden mensen hun grof vuil inleveren bij door de overheid ingerichte pop-up verzamelplaatsen. “Daar stonden wij ook met onze Fuse-zakken”, vertelt Alberg. “We hadden tevoren geen al te hoge verwachtingen, omdat mensen vaak aan plastic drankflessen denken. Maar de mensen brachten plastic tuinstoelen, auto-onderdelen, speelgoed, emmers enzovoorts. In zes maanden kregen we bijvoorbeeld meer dan vijfhonderd strandstoelen. We waren daar superblij mee, en ook trots op de samenleving die meewerkte.

Bewustzijn creëren blijft belangrijk. Want sommige Curaçaoënaars hebben nog geen idee. Zij brachten bijvoorbeeld tv’s of strijkijzers voor onze plasticinzameling. Toch: de intentie is er en zo kun je ze wel over recycling vertellen.”

Fuse bestaat pas een jaar en heeft in dat jaar 100.000 kilo plastic ‘gered’ van de Curaçaoese vuilstort. Daar ligt al het vuilnis van Curaçao opgestapeld, dus ook bijvoorbeeld giftige batterijen. De berg vuilnis wordt regelmatig afgedekt met zand. “Maar het ligt er wel voor de eeuwigheid”, zegt Nooij. Onlangs is het Curaçaoese afvalverwerkingsbedrijf Selikor begonnen om het afval min of meer te analyseren. Er moet namelijk iets gebeuren, want over tien jaar is de stortplaats vol.

Een groot deel van het plastic belandt overigens helemaal niet op de stortplaats. Het komt op straat terecht, of hangt in cactussen in het

Brand op de stort

Op de stortplaats van buureiland Bonaire brak afgelopen november, niet voor de eerste keer, brand uit. **Pikzwarte, giftige rookwolken dreven over het eiland en de buurtbewoners werden geëvacueerd.** Een maand later bleek dat binnen een straal van twee kilometer van de stortplaats aanzienlijk verhoogde dioxinewaarden werden gemeten. Dioxine komt onder meer vrij bij het verbranden van plastic.

Bonaire, Suriname en Barbados

Fuse Caribbean is niet alleen op Curaçao actief. Er zijn gesprekken met diverse eilanden en inmiddels heeft ook buureiland Bonaire een Fuse Kitchen. Barbados krijgt er dit jaar een en de papieren met Suriname zijn al getekend. Op Barbados en Bonaire heeft Kooyman ook vestigingen voor de verkoop van de EkoDuro producten, maar het inzamelen gebeurt door anderen. Nooij vertelt dat het voordeel van Bonaire is dat de versnipperaars daar direct bij de stortplaats staan. "Vandaar gaan de snippers naar de Fuse Kitchen elders op het eiland. In Suriname gaan we samenwerken met de Fernandes Bottelarij, op Barbados werken we samen met een recyclingbedrijf. **Zo proberen we op elk eiland een keten op te starten met bedrijven die er brood in zien.** Fuse investeert, maar het bedrijf dat meedoet huurt de apparatuur en met het geld dat de producten opleveren kunnen ze de huur betalen. Ze hoeven dus zelf minder te investeren, wat heel handig is op de kleine eilanden waar niet iedereen geld heeft voor een grote investering."

buitengebied. Daarnaast waait het bijna altijd en zo komen bijvoorbeeld de witte plastic tassen in zee terecht waar zeeschildpadden erin verstrikt raken. Of ze eten de kleine stukjes plastic die in zee rondrijven met de dood tot gevolg.

Nooij vertelt dat het eiland veel mensen kent die in groepjes de woonwijken schoonmaken. "Prima initiatieven, die we natuurlijk toejuichen. Maar het betekent wel dat het vuil en het plastic verplaatst worden, van de straat of de mondi (buiten de stad) naar de stort. Terwijl wij er iets mee doen."

Inmiddels heeft ook een projectontwikkelaar het recyclen omarmt. Daarvoor rijden we naar Höfi Sint Joris bij de noordoostkust, waar een nieuwe woonwijk verrijst, maar wel met een drive-thru recyclingstraat. Die is bijna klaar en is gebouwd met EkoDuro planken.

Statiegeld

Nooij vertelt dat Fuse nu ook voorzichtig proeven doet met glas. "Jaarlijks komen 900.000 dozen met flesjes bier van Bright en Corona uit Nederland, zonder statiegeld. Die blijven dus op het eiland: op straat, op de stort. Maar je kunt die flesjes vergruizen en dan als zand verwerken in de Fuse Kitchen. Dat testen we nu. Daarmee zouden we ook de glasroom – minstens zo'n groot probleem – kunnen verwerken. Misschien moeten we dan aan Heineken vragen om zijn verantwoordelijkheid te nemen en ons te helpen met de inzameling."

Nooij benadrukt dat het niet het doel van Fuse is om planken te verkopen. "Ons doel is het opruimen. We moeten ervoor zorgen dat we zo veel mogelijk soorten plastic uit het milieu halen. De samenwerking die we nu hebben en de circulaire manier van werken, dat is echt nieuw."

Het productieproces waarin het plastic afval wordt versnipperd, gesmolten en hergebruikt in planken.

